

Jonasz Nowicki

email: jonasz.nowicki@groele.net.pl

ORCID: brak

Groele i Wspólnicy spółka komandytowa

Przegląd środków procesowych przysługujących wierzycielowi w ramach postępowania restrukturyzacyjnego

Overview of Procedural Remedies Available to a Creditor within Restructuring Proceedings

DOI: 10.66935/978-83-65926-17-3.15

© 2025 Jonasz Nowicki

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0).

Treść licencji dostępna jest pod adresem: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>

Cytuj jako: Nowicki, J. (2025). Przegląd środków procesowych przysługujących wierzycielowi w ramach postępowania restrukturyzacyjnego. W: J. Lizak, M. W. Sidor (red.), *Nowe wyzwania w naukach społecznych i technicznych: podejście interdyscyplinarne: T. 2* (s. 1-). Wydawnictwo WSB-NLU.

Streszczenie: Celem artykułu jest przegląd środków procesowych przysługujących wierzycielowi w toku postępowania restrukturyzacyjnego, uregulowanego w ustawie z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne. Punktem wyjścia jest normatywny cel postępowania określony w art. 3 pr. restr., tj. uniknięcie ogłoszenia upadłości dłużnika poprzez zawarcie układu z wierzycielami, przy jednoczesnym poszanowaniu słusznych praw wierzycieli. Artykuł omawia instrumenty ochronne dostępne w czterech rodzajach postępowań restrukturyzacyjnych: postępowaniu o zatwierdzenie układu, przyspieszonym postępowaniu układowym, postępowaniu układowym oraz postępowaniu sanacyjnym. Analizie poddano środki przysługujące wierzycielowi zarówno na etapie otwarcia postępowania, jak i w toku jego właściwej fazy, w tym sprzeciw wobec spisu wierzytelności, zastrzeżenia do układu, zażalenie na postanowienie o jego zatwierdzeniu, wnioski o umorzenie postępowania oraz wnioski o uchylenie lub zmianę układu. Wskazano także rolę rady wierzycieli jako kolektywnego organu kontroli. Artykuł kończy się postulatami *de lege ferenda* dotyczącymi wzmocnienia pozycji wierzycieli.

Abstract: The purpose of this article is to present a review of procedural remedies available to creditors in restructuring proceedings governed by the Polish Restructuring Law of 15 May 2015. The starting point for the analysis is the normative objective of restructuring proceedings, as defined in

Article 3 of the Act, namely to avoid the debtor's bankruptcy by enabling the conclusion of an arrangement with creditors, while at the same time safeguarding the creditors' legitimate rights. The article discusses legal instruments available to creditors within four types of restructuring proceedings: approval of arrangement proceedings, accelerated arrangement proceedings, arrangement proceedings, and remedial (sanation) proceedings. Particular attention is given to remedies available both at the stage of opening the proceedings and during their substantive phase. These include objections to the list of claims, reservations against arrangement proposals, appeals against court decisions approving the arrangement, motions to discontinue proceedings, and motions to revoke or amend an arrangement. The role of the creditors' committee as a collective supervisory body is also examined. The article concludes with *de lege ferenda* postulates aimed at strengthening creditors' procedural position.

Słowa kluczowe: postępowanie restrukturyzacyjne, wierzyciel, układ, ochrona praw wierzyciela, rada wierzycieli

Keywords: restructuring proceedings, creditor, arrangement, protection of creditors' rights, creditors' committee

Wprowadzenie

Cechą charakterystyczną postępowań restrukturyzacyjnych jest co do zasady realizacja normatywnego celu postępowania, który został określony w art. 3 Prawa restrukturyzacyjnego (zwanego dalej pr. restr.) (Dz. U. z 2024. poz.1428 ze zm.), mianowicie uniknięcie ogłoszenia upadłości dłużnika przez umożliwienie mu restrukturyzacji w drodze zawarcia układu z wierzycielami, a w przypadku postępowania sanacyjnego także wdrożenie działań naprawczych. Bezwzględnie jednakże, ustawodawca przewiduje, iż działania te mają zostać przeprowadzone także z poszanowaniem i zabezpieczeniem słusznych praw wierzycieli. Jednym z celów postępowań restrukturyzacyjnych jest więc także ochrona „słusznych” praw wierzycieli.

Ustawodawca w tym miejscu wskazuje na przymiot słuszności praw wierzycieli, mając na uwadze fakt, iż każde z postępowań restrukturyzacyjnych w istotnej mierze narusza prawa podmiotowe wierzycieli, sam fakt wszczęcia procedury restrukturyzacyjnej przez dłużnika bowiem w istotny sposób z mocy prawa ogranicza indywidualne prawa wierzycieli przez okres trwania restrukturyzacji.

Celem postępowania restrukturyzacyjnego, w analogiczny bowiem sposób jak w przypadku postępowania upadłościowego, jest bowiem prymat kolektywnych praw

wierzycieli nad indywidualnymi prawami poszczególnych wierzycieli. System prawa insolwencyjnego jest w tym przypadku ze sobą mocno sprzężony, zważywszy na wzajemne zależności postępowania restrukturyzacyjnego oraz upadłościowego. Nie ulega natomiast wątpliwości, iż postępowanie restrukturyzacyjne ma służyć także wierzycielom, zgodnie z poglądami doktryny (Zimmerman, 2025, art. 3).

Na pierwszym miejscu stawiany jest aspekt zachowania przedsiębiorstwa, poprzez uniknięcie ogłoszenia upadłości, a dopiero drugą wartością jest ochrona praw wierzycieli. Przy czym, w tym zakresie zważyć należy na ekonomiczne aspekty i zalety umożliwienia poprzez restrukturyzację kontynuowania prowadzenia działalności przedsiębiorstwa dłużnika. Często bowiem zachowanie przedsiębiorstwa ma wymiar także społeczny, poprzez ochronę miejsc pracy, w tym także możliwość dalszej współpracy gospodarczej ze swoimi dotychczasowymi wierzycielami, będącymi przecież kontrahentami handlowymi dłużnika. W wymiarze długofalowym w większości przypadków skuteczna restrukturyzacja powinna być dwustronnie korzystna, zarówno dla wierzycieli jak i dłużnika.

Celem niniejszego artykułu jest przegląd środków procesowych, które przysługują wierzycielowi w toku postępowania restrukturyzacyjnego. W ramach przewidzianych prawem restrukturyzacyjnym procedur może bowiem dojść do różnego rodzaju naruszeń praw podmiotowych, które winny znaleźć możliwości obrony. W sposób syntetyczny zostaną zarysowane instrumenty procesowe, które przysługują wierzycielom celem ochrony swych praw.

Postępowanie restrukturyzacyjne i jego instrumenty

Postępowania restrukturyzacyjne

W polskim systemie prawa przewidziane są 4 odrębne postępowania restrukturyzacyjne, w ramach których dłużnik zagrożony niewypłacalnością bądź niewypłacalny może być restrukturyzowany. Są to kolejno i w zakresie gradacji ingerencji w przedsiębiorstwo, i prawa wierzycieli, i dłużnika takie postępowania, jak:

- a) postępowanie o zatwierdzenie układu,
- b) przyspieszone postępowanie układowe,
- c) postępowanie układowe,
- d) postępowanie sanacyjne.

Postępowanie o zatwierdzenie układu jest postępowaniem, które umożliwia w szybkiej formule trwającej 4 miesiące możliwość zawarcia porozumienia z wierzycielami w drodze układu porozumienia restrukturyzującego. Postępowanie to w wariantach z obwieszczeniem o

ustaleniu dnia układowego, zakłada ochronę dłużnika przed prowadzoną egzekucją komorniczą, część doktryny uważa także, iż w ramach tego postępowania możliwe jest uchylenie zajęć komorniczych, które nastąpiły przed otwarciem dnia układowego.

Trzeba zwrócić jednak uwagę, że w doktrynie przeważa pogląd o tym, że w ramach tego postępowania w wersji z obwieszczeniem nie można dokonać uchylenia zajęć komorniczych, które zapadły przed obwieszczeniem o dniu układowym (Hrycaj, 2024). Tej konstatacji nie zmienia fakt tzw. nowelizacji Prawa Restrukturyzacyjnego dnia 25 lipca 2025 r. wprowadzonej Ustawą z dnia 25 lipca o zmianie ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, ustawy – Prawo upadłościowe oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz. U. 2025. poz. 1085 ze zm.).

Ponadto, z uwagi na skutki obwieszczenia o ustaleniu dnia układowego, postępowania egzekucyjne i zabezpieczające podlegają z mocy prawa zawieszeniu na okres trwania postępowania. W przypadku przyjęcia przez wierzycieli układu w ramach postępowania i złożenia wniosku o zatwierdzenie układu, okres „przeciwegzekucyjnej” ochrony rozciąga się do czasu prawomocnego postanowienia sądu restrukturyzacyjnego stwierdzającego przyjęty układ. Jest to postępowanie, które z uwagi na swoją szybkość w okresie obwieszczenia o dniu układowym nie przewiduje pierwotnej kontroli sądowej inicjującej postępowanie, co oznacza, że nie ma w nim, jak w pozostałych postępowaniach restrukturyzacyjnych, wstępnej kontroli sądowej przed zastosowaniem środków ochrony dłużnika, a tym samym ograniczenia praw wierzycieli w zakresie uprawnień egzekucyjnych.

Pozostałe z postępowań restrukturyzacyjnych, tj. przyspieszone postępowanie układowe, postępowanie układowe oraz postępowanie sanacyjne – charakteryzują się dwufazowością postępowania. Owa dwufazowość oznacza, iż przed wdrożeniem ochrony przeciwegzekucyjnej charakterystycznej dla postępowań restrukturyzacyjnych ma miejsce postępowanie rozpoznawcze – w ramach którego sąd restrukturyzacyjny dokonuje w zakresie postępowania wstępnego – postępowania o otwarciu poszczególnego postępowania oceny czy dłużnik kwalifikuje się do poszczególnego postępowania oraz – czy postępowanie takie nie będzie krzywdzące dla wierzycieli.

W tych postępowaniach, to sąd postanawia o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego, wcześniej może w ramach postępowania o otwarciu postępowania układowego oraz postępowania sanacyjnego zastosować środek zabezpieczający w postaci tymczasowego nadzorcy sądowego. Niemniej jednak, każdorazowo jakakolwiek ochrona przeciwegzekucyjna w tych postępowaniach jest warunkowana wcześniejszym postanowieniem sądu.

Z uwagi na systematykę postępowań restrukturyzacyjnych, wyróżnia się dwa etapy *stricto* postępowania restrukturyzacyjnego: postępowanie o otwarcie poszczególnego postępowania restrukturyzacyjnego i postępowanie restrukturyzacyjne właściwe.

Z uwagi na charakter niniejszego artykułu, można także wskazać postępowanie restrukturyzacyjne *sensu largo*, tj. postępowanie związane z wykonaniem zawartego i zatwierdzonego przez sąd układu. Postępowanie to może mieć miejsce, gdy dochodzi do ostatniego elementu istotnego z punktu widzenia restrukturyzacji, a mianowicie do jego wykonywania. W ramach takiego postępowania także są przewidziane instrumenty prawne mające na celu ochronę praw wierzyciela.

Instrumenty procesowe w ochronie praw wierzyciela

Uprawnienia wierzyciela w toku postępowania o zatwierdzenie układu

Jak zostało wcześniej wspomniane, obwieszczenie o ustaleniu dnia układowego, które rodzi istotne przeciwegzekucyjne skutki dla wierzycieli, odbywa się bez udziału sądu. Ustawodawca w niniejszym postępowaniu nadał priorytet sprawności udzielenia ochrony przeciwegzekucyjnej w miejsce, jak pokazuje praktyka, dość wolnego procedowania postępowań przez sądy. Ochrona przeciwegzekucyjna w toku tego postępowania jest w zasadzie błyskawiczna, obwieszczenia dokonuje bowiem nadzorca układu, czyli osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego po zawarciu z dłużnikiem umowy o sprawowanie nadzoru nad postępowaniem oraz przygotowaniu podstawowych dokumentów restrukturyzacyjnych, tj. spisów wierzytelności oraz wstępnego planu restrukturyzacyjnego.

W ramach ochrony praw wierzyciela, przed pokrzywdzeniem, zgodnie z treścią pr. restr., art. 226f (Dz. U. z 2024. poz. 1428 ze zm.), wierzyciel może wystąpić do sądu restrukturyzacyjnego o uchylenie skutków dokonanego obwieszczenia. Podstawową przesłanką do uchylenia skutków obwieszczenia jest wykazanie, iż obwieszczenie prowadzi do pokrzywdzenia wierzycieli.

W tym miejscu należy wskazać, iż pojęcie pokrzywdzenia wierzycieli ma charakter klauzuli generalnej w doktrynie oraz w praktyce, gdzie utrwalony został pogląd, iż pokrzywdzenie wierzycieli musi mieć charakter zobiektywizowany. Przykładowo: pokrzywdzenie wierzycieli może nastąpić wskutek otwarcia postępowania wobec dłużnika, który nie jest zagrożony niewypłacalnością albo niewypłacany; może także dojść w przypadku, gdy jest tak głęboko niewypłacalny, że brak jest szans na udaną restrukturyzację; pokrzywdzenie wierzycieli może być skutkiem otwierania kolejnych następujących po sobie postępowań restrukturyzacyjnych. Samo uniemożliwienie prowadzenia egzekucji przez

wierzycieli wskutek obwieszczenia o dniu układowym nie może stanowić natomiast o pokrzywdzeniu, gdyż naruszałoby istotę takiego obwieszczenia (Filipiak i in., 2023, art. 226f).

Na dalszym etapie postępowania o zatwierdzenie układu dochodzi od ustalenia ostatecznego spisu wierzytelności, propozycji układowych, planu restrukturyzacyjnego oraz testu zaspokojenia, oceny możliwości wykonania układu i testu prywatnego wierzyciela. Zgodnie ze znowelizowanym postępowaniem restrukturyzacyjnym niniejsze dokumenty winny znaleźć się w aktach postępowania 30 dni przed planowanym rozpoczęciem głosowania. Dokumenty te są przygotowane przez nadzorcę układu.

W obecnym stanie prawnym, po tzw. nowelizacji sierpniowej, przewidywana jest rozszerzona kontrola wierzycielska, a to z uwagi na możliwość zastrzeżeń do dokumentów restrukturyzacyjnych w terminie 2 tygodni od ich umieszczenia. Uprawnienie wierzyciela do złożenia swoich zastrzeżeń zasadniczo nie powoduje automatycznie zmiany propozycji, Nadzorca układu oraz dłużnik nie są związani złożonymi przez wierzyciela zastrzeżeniami sporządzonymi na etapie postępowania. Nadzorca może zastrzeżenia uwzględnić, korygując stosownie z kierunkiem zastrzeżeń dokumentację, bądź ich nie uwzględniać. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń sporządza uzasadnienie (Zimmerman, 2025, art. 211b).

Z uwagi na powyższe w postępowaniu o zatwierdzenie układu w fazie związanej ze zbieraniem głosów, wierzyciel posiada zasadniczo dwa instrumenty procesowe kontroli, właściwe dla tego postępowania. Są to zastrzeżenia składane jeszcze na etapie przed rozpoczęciem procedury głosowania i zastrzeżenia składane w toku głosowania nad układem oraz zażalenie na postanowienie w przedmiocie zatwierdzenia układu. Warto podkreślić, że są to standardowe instrumenty procesowe, przysługujące każdemu z wierzycieli w toku postępowania restrukturyzacyjnego.

Przyspieszone postępowanie układowe

Przyspieszone postępowanie układowe, jak pozostałe postępowania restrukturyzacyjne, z wyłączeniem wspomnianego wcześniej postępowania o zatwierdzenie układu, jest postępowaniem dwufazowym: pierwszy krok to otwarcie właściwej restrukturyzacji, a drugi – rozpoznawcze postępowanie sądowe. W toku tego postępowania o otwarcie, ustawodawca celowo ograniczył udział wierzyciela do minimum, koncentrując się na kontroli sądu nad wnioskiem i przygotowaną dokumentacją restrukturyzacyjną. Zdolności do złożenia zażalenia na postanowienie o otwarciu przyspieszonego postępowania układowego są ograniczone do jednego elementu. Wierzyciel co do zasady nie może złożyć zażalenia na postanowienie o otwarciu postępowania, z wyjątkiem jednej okoliczności, która dotyczy jurysdykcji sądów polskich. W takim przypadku, wierzyciel może wnieść zażalenie

na postanowienie o otwarciu postępowania. Termin na wniesienie takiego zażalenia wynosi 7 dni dla wierzyciela, którego siedziba jest w Polsce albo 30 dni w przypadku wierzyciela, którego siedziba jest poza granicami kraju.

Trzeba jednak zwrócić uwagę na fakt, że w ramach etapu rozpoznawczego możliwości procesowe wierzyciela są bardzo ograniczone. Zabieg związany z ograniczeniem zasadniczo do minimum uprawnień wierzycielskich na etapie postępowania rozpoznawczego jest celowym zabiegiem ustawodawcy. Wiąże się to z główną zasadą prawa restrukturyzacyjnego, która premiuje ogół wierzycieli i ma za zadanie zapobieganie egzekucji syngularnych poszczególnych wierzycieli podmiotu zagrożonego niewypłacalnością.

Na etapie postępowania właściwego, tj. otwartego postępowania po wydaniu postanowienia przez sąd, zasadniczo uprawnienia wierzycielskie są również mocno ograniczone, a to z uwagi na fakt, iż na tym etapie zasadniczo w analogiczny sposób, jak w przypadku postępowania o zatwierdzenie układu – zostały wskazane uprawnienia wierzycielskie do złożenia zastrzeżeń na sporządzone 30 dni przed głosowaniem dokumenty restrukturyzacyjne, w tym wypadku procedura wygląda w ten sam sposób, co w przypadku postępowania o zatwierdzenie układu. Zastrzeżenia te mogą, choć nie muszą być uwzględniane.

Z uwagi na stosunkową nowość tego przepisu, obecnie nie ugruntowała się linia orzecznicza dot. zastrzeżeń i ich konsekwencji. Wskazać bowiem należy, że na etapie głosowania nad układem, wymagane jest, ażeby wierzyciel, który składa zażalenie na podstawie przesłanki indywidualnego pokrzywdzenia, wcześniej musi złożyć zastrzeżenia do układu oraz głosować przeciwko układowi, by na tej podstawie mieć uprawnienia do wniesienia zażalenia na postanowienie o zatwierdzenie układu, wydane przez sąd. Trzeba jednak pamiętać, że zastrzeżenia do dokumentów restrukturyzacyjnych nie wypełniają zastrzeżeń, o których mowa w art. 164 pr. restr. (Dz. U. z 2024. poz.1428 ze zm.), a które otwierają procesową drogę do złożenia zażalenia na indywidualne pokrzywdzenie wierzyciela.

Postępowanie sanacyjne oraz postępowanie układowe

W analogiczny sposób postępowania te są również postępowaniami dwufazowymi, na etapie otwarcia tych postępowań sąd poza ogólnymi przesłankami dot. restrukturyzacji bada także, z uwagi na zakładany dłuższy czas prowadzenia tych postępowań, zdolność dłużnika do pokrywania kosztów bieżących postępowania.

Postępowanie sanacyjne jest natomiast jedynym postępowaniem, które może zostać zainicjowane przez wierzyciela dłużnika, z uwagi na ten fakt istnieje tutaj odrębność, jeśli

chodzi o udział wierzyciela jako strony wnioskodawcy na etapie postępowania rozpoznawczego. Przysługują mu bowiem wszelkie uprawnienia wnioskodawcze, w tym prawo do złożenia zażalenia na postanowienie odmawiające otwarcia postępowania sanacyjnego. Przy czym w procedurze, gdzie wnioskodawcą jest sam dłużnik, zasadniczo rola wierzycieli jest procesowo ograniczona do zażalenia dot. jurysdykcji sądów polskich.

W ramach postępowania, po etapie otwarcia postępowania, istotnym elementem jest ustalenie spisu wierzytelności. W ramach postępowania układowego oraz sanacyjnego przewidziane jest bowiem, iż z uwagi na możliwe naruszenia praw wierzyciela, w szczególności co do wysokości wierzytelności uprawnionej do głosowania, możliwe jest złożenie w terminie dwóch tygodni od dnia obwieszczenia sprzeciwu na spis wierzytelności. W takim przypadku, inicjowane jest postępowanie rozpoznające sprzeciw przed sędzią komisarzem, postępowanie to jest dwuinstancyjne, gdyż na postanowienie sędziego komisarza przysługuje zażalenie do sądu restrukturyzacyjnego sądu rejonowego. W analogiczny sposób można złożyć zastrzeżenia co do dokumentów restrukturyzacyjnych, które zostały umieszczone w terminie 30 dni przed rozpoczęciem głosowania.

Elementy kontroli dłużnika wspólne dla postępowań restrukturyzacyjnych

W ramach kontroli wierzycielskiej, w postępowaniach sądowych możliwe jest ustanowienie rady wierzycieli dla dłużnika będącego w postępowaniu restrukturyzacyjnym. Rada wierzycieli, w zależności od ilości wierzycieli w całym postępowaniu składa się z 3-5 członków oraz 2 zastępców członków rady wierzycieli. Skład rady wierzycieli może być w toku postępowania zmieniany, wierzyciel uprawniony do głosowania w ramach postępowania, który posiada 1/5 sumy wszystkich wierzytelności, w tym może legitymować się poparciem innych wierzycieli posiadających taką większość kapitałową.

W ramach uprawnień kontrolnych rada wierzycieli podejmuje działania w formie uchwał. Rada wierzycieli, za art. 128 pr. restr. (Dz. U. z 2024. poz.1428 ze zm.), posiada dość szerokie uprawnienia kontrolne w ramach postępowania restrukturyzacyjnego, w tym wskazać należy, iż jest to organ fakultatywny postępowania, tj. w przypadku braku jej ustanowienia obowiązki te wykonuje jednoosobowo sędzia komisarz. Uprawnienia wierzyciela, z uwagi na przewidziany kolektywny organ, jakim jest rada wierzycieli, skupiają się w całym postępowaniu restrukturyzacyjnym na konsensusie wierzycieli. Każdy z członków rady wierzycieli, będąc już ustalonym członkiem, posiada jeden głos równy.

Rada wierzycieli, a więc pośrednio wierzyciele – w ramach postępowań zgodnie z art. 129 pr. restr. (Dz. U. z 2024. poz.1428), mają uprawnienia wstrzymujące likwidację majątku

dłużnika w restrukturyzacji. Rozciąga się je na uprawnienia, dot. zezwolenia pod rygorem nieważności czynności:

1. Obciążanie w toku procesu restrukturyzacyjnego majątku dłużnika ograniczonym prawem rzeczowym.
2. Przenoszenie własności rzeczy lub prawa.
3. Obciążanie majątku dłużnika innymi prawami.
4. Zaciąganie kredytów lub pożyczek przez dłużnika w toku postępowania restrukturyzacyjnego.
5. Dzierżawa przedsiębiorstwa.

Ponadto, rada wierzycieli pod rygorem nieważności wyraża zgodę na sprzedaż nieruchomości lub innych składników majątkowych powyżej 500 000 złotych. Uprawnienia te, poza uprawnieniami kontrolnymi, w dużej mierze kształtują kierunek działania w postępowaniu restrukturyzacyjnym i wypełniają partnerski charakter postępowań restrukturyzacyjnych. Pełnia praw wierzyciela w toku postępowania realizowana jest poprzez właśnie radę wierzycieli.

Uniwersalne środki ochrony

W każdym z postępowań restrukturyzacyjnych, w założeniu, dochodzi do głosowania nad układem. Celem każdego z postępowań restrukturyzacyjnych jest umożliwienie zawarcia przez dłużnika układu z wierzycielami. Zasadniczo ustawodawca przewiduje priorytet ochrony kolektywnych praw wierzycieli nad interesami poszczególnego wierzyciela. Układ, który otrzyma w ramach głosowania stosowną większość kapitałową i osobową, podlega przed jego obowiązywaniem kontroli sądowej.

Na tym etapie, wspólnym dla każdego z postępowań restrukturyzacyjnych, wierzyciel może złożyć zastrzeżenia przeciwko układowi. Wskazać należy, iż zastrzeżenia te winny zostać zgłoszone w ciągu tygodnia od dnia przyjęcia układu oraz wypełniać wymogi formalne pisma procesowego. Zastrzeżenia te mogą dotyczyć indywidualnego pokrzywdzenia wierzyciela poprzez układ, może to być zarzut naruszenia najlepszych praw interesów wierzycieli bądź też zarzut naruszenia prawa przez układ. W ramach kontroli sądowej zastrzeżenia te mogą być podstawą wydania postanowienia o odmowie zatwierdzenia układu, ustawodawca nie przewidział bowiem korekcyjnej formuły przyjęcia układu, z wyjątkiem drobnych nieingerujących w istotę układu okoliczności.

Kryterium ochrony najlepszych interesów wierzycieli odnosi się do szczególnego sposobu liczenia głosów wierzycieli, w zestawieniu zaspokojenia ich wierzytelności w ramach postępowania upadłościowego *ergo* nadzorca może stwierdzić w ramach liczenia

głosów, iż układ został przegłosowany, a to z uwagi na fakt, iż wypełnia przesłanki, o których mowa w art. 119 ust. 3 pkt 2 pr. restr. (Dz. U. z 2024. poz.1428 ze zm.).

W przypadku wydania postanowienia przez sąd zatwierdzającego układ, wierzycielowi przysługuje zażalenie na to postanowienie. Zażalenie to wnosi się do sądu okręgowego za pośrednictwem sądu rejonowego w terminie 14 dni od obwieszczenia postanowienia o zatwierdzeniu układu. Z uwagi na fakt, iż wierzycielowi to postanowienie nie jest z urzędu doręczane, zażalenie takie, w zależności od podnoszonych okoliczności – w przypadku indywidualnego pokrzywdzenia wierzycieli musi wykazywać, iż wierzyciel żałący wcześniej złożył zastrzeżenia i głosował przeciwko. Zarzuty naruszenia prawa przez układ nie wymagają takiego rodzaju uzasadnienia.

Wniosek o umorzenie postępowania

Wierzyciel w toku postępowania restrukturyzacyjnego może złożyć wniosek o umorzenie postępowania restrukturyzacyjnego, na ogół przesłanką do umorzenia postępowania w takiej formule jest zarzut prowadzenia postępowania zmierzającego do pokrzywdzenia wierzycieli. Ma ono charakter klauzuli generalnej i w każdym z postępowań, z uwagi na charakterystyczną cechę restrukturyzacji, dochodzi do czasowego pokrzywdzenia wierzycieli poprzez ingerencję w zaciągnięte zobowiązania czy czasową niemożność prowadzenia egzekucji w stosunku do restrukturyzowanego dłużnika. Przesłankę tę należy każdorazowo interpretować w zależności od okoliczności *ad casum*, ponieważ brak jest możliwości ogólnego skwantyfikowania pokrzywdzenia wierzycieli. Przy czym wskazać należy, iż w postępowaniu sanacyjnym oraz postępowaniu układowym, fakt niezaspokajania bieżących zobowiązań pozaukładowych przez dłużnika stanowi domniemanie pokrzywdzenia wierzycieli.

Wynika to z faktu, iż w ramach tych postępowań, które z natury rzeczy są postępowaniami rozległymi czasowo niezaspokajanie zobowiązań może być traktowane jako pokrzywdzenie wierzycieli. Wskazać należy, iż w przypadku wniosku o umorzenie postępowania, wierzycielowi wnioskodawcy przysługuje zażalenie na postanowienie sądu restrukturyzacyjnego, które oddaliłoby taki wniosek. Zażalenie takie wnosi się w terminie dwóch tygodni – art. 327 pr. restr. (Dz. U. z 2024. poz.1428 ze zm.).

Wniosek o zmianę układu/ uchylene układu

Po zakończeniu właściwego postępowania restrukturyzacyjnego oraz po zatwierdzeniu układu, bez względu na rodzaj postępowania, rozpoczyna się faza wykonania układu. W ramach tej fazy zasadniczo dłużnik winien układ wykonywać zgodnie z jego treścią. W przypadku jego niewykonywania, tutaj przykładowo – w sytuacji znacznego opóźniania się ze

splatą zobowiązań układowych, wierzycielowi przysługuje wniosek o uchylenie układu. Wniosek składa się do sądu rejonowego, który takowy układ zatwierdził. Skutkiem uwzględnienia takiego wniosku o uchylenie układu jest powrót do status quo przed układem. Legitymacja do złożenia wniosku o uchylenie układu przysługuje tylko wierzycielowi, który w toku wykonywania układu nie został zaspokojony.

W orzecznictwie nie ma jednolitej linii dot. uchybień w wykonywaniu układu, przy czym przyjmuje się, iż zaspokojenie wierzyciela po złożeniu wniosku o uchylenie układu spowoduje jego utratę legitymacji do dalszego procesu, skoro został w ramach układu zaspokojony w całości. Wierzyciel w ramach ochrony swoich praw może także złożyć wniosek o zmianę układu. Ustawodawca wskazał, iż takie uprawnienie przysługuje wtedy, gdy nastąpi trwały wzrost lub zmniejszenie dochodu przedsiębiorstwa. Rzeczą naturalną, iż w większości przypadków wierzyciele będą chcieli w tych okolicznościach w ramach wniosku: a) skrócić okres spłaty zobowiązań układowych; b) zmniejszyć poziom redukcji takich zobowiązań. Złożenie wniosku inicjuje stosowne postępowanie w przedmiocie zmiany układu, w konsekwencji tego postępowania ponownie przeprowadza się głosowanie nad zmienionymi propozycjami układowych. Przy czym, przy obliczaniu większości kapitałowych poszczególnych wierzycieli uwzględnia się dotychczas dokonane spłaty.

Podsumowanie

Przegląd środków procesowych wskazuje, iż pomimo faktu ogniskowania uwagi na przedsiębiorstwie dłużnika, wierzyciel ma szereg instrumentów wskazujących na możliwość ochrony jego praw. Zasadniczo, zauważalne jest, iż w toku postępowań rozpoznawczych udział wierzyciela został w znaczący sposób ograniczony, w toku postępowań w zależności od ich złożoności przewidziano elementy kontroli wierzycielskiej, które wypełniają znamiona równowagi stron w procesie.

Postulowane byłoby zwiększenie uprawnień rady wierzycieli w toku postępowań restrukturyzacyjnych, gdyż organ ten co do zasady wpisuje się w kolektywny element kontroli wierzycielskiej. Wskazać należy także, iż w przypadku zażalenia na postanowienie w przedmiocie zatwierdzenia układu, nie można zasadniczo powtórzyć procedury głosowania, mogąc jedynie umorzyć postępowanie z uwagi na nieprzyjęcie układu. Niniejsze może być szkodliwe dla realizacji celów postępowania restrukturyzacyjnego. Być może do rozważenia byłby model, w ramach którego, sprawa zostałaby przekazana raz jeszcze do ponownego głosowania nad układem i propozycjami układowymi. Z uwagi na fakt, iż w zasadzie istotna część pracy została przez organy wykonana, a wszczynanie nowych postępowań z jednej strony może być traktowane jako pokrzywdzenie wierzycieli multiplikacją restrukturyzacji, a

z drugiej strony wymaga przygotowania wszelkiej dokumentacji restrukturyzacyjnej od samego początku.

Bibliografia:

Filipiak, P., Hrycaj, A., Geromin, M., Groele, B., Lipowicz, Ł., Porzycki, M. (2023). *Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*. Wolters Kluwer.

Hrycaj, A. (2024). *Postępowanie o zatwierdzenie układu*. Wolters Kluwer.

Zimmerman, P. (2025). *Prawo upadłościowe. Prawo restrukturyzacyjne. Komentarz*. Wydawnictwo C.H. Beck.

Akty prawne:

Ustawa z dnia 15 maja 2015 r. Prawo restrukturyzacyjne (Dz. U. z 2024. poz. 1428 ze zm.).

Ustawa z dnia 25 lipca 2025 r. o zmianie ustawy – Prawo restrukturyzacyjne, ustawy – Prawo upadłościowe oraz ustawy o Krajowym Rejestrze Zadłużonych (Dz. U. 2025 poz. 1085).

Nota o autorze

Janusz Nowicki jest radcą prawnym i doradcą restrukturyzacyjnym, specjalizującym się w prawie restrukturyzacyjnym oraz upadłościowym, praktykiem postępowań insolwencyjnych. Zajmuje się doradztwem na rzecz przedsiębiorców oraz wierzycieli w zakresie postępowań restrukturyzacyjnych i sporów gospodarczych. Autor publikuje z zakresu prawa insolwencyjnego oraz zagadnień związanych z ochroną praw wierzycieli.